

UNIVERZITA KARLOVA

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Obraz ženy v české reformaci

Women's Picture in Czech Reformation

Vedoucí práce:

ThDr. Kamila Veverková, Th.D.

Autor práce:

Jaroslava Krumplová

Praha, 2013

Děkuji všem, kteří mi se psáním této práce pomohli. Děkuji Kamile Veverkové za její trpělivý přístup a její skvělé rady při vedení mé osoby k napsání této práce. Děkuji svému příteli Erikovi za jeho laskavost, kdy přebral domácí povinnosti na svá bedra, abych mohla práci psát. Děkuji své matce za to, že mi pomohla s gramatickou korekturou mé práce. Děkuji své rodině, že mi byly oporou a našly pro mě jak slova kritiky, tak povzbuzení.

Prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Obraz ženy v české reformaci napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů. Současně dávám svolení k tomu, aby tato bakalářská práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

V Praze dne 13.5.2013

.....
Jaroslava Krumplová

Anotace

Tato práce charakterizuje ženu v období české reformace. První kapitola se zabývá prostředím české reformace. Od vlády Karla IV. přes průřez historií husitství, zakončené smrtí Jiříka z Poděbrad. Druhá část práce je věnována vybraným českým reformátorům a poslednímu husitskému králi. Třetí část se zabývá konkrétními příklady žen, které byly pro dobu reformace výjimečné. Poslední čtvrtá část pojednává o rolích ženy. Od narození do smrti. Popisuje roli ženy v rodině, v křesťanském životě a ve společnosti. Práce je zakončena úvahou o ženě v české reformaci a dnešní době.

Klíčová slova

Žena, česká reformace, Mistr Jan Hus, husitství, křesťanka, panna, matka, manželka, nevěstka, Ježíš Kristus.

Annotation

This work characterizes women in era of the czech reformation. The first chapter is about ambience of the czech reformation. From Charles IV.'government, to midship history of the Hussites, the work is ended by death of Jiřík z Poděbrad. The second part is dedicated to selected men of the czech reformation, to the last hussites king. The third part is about specific examples of women, which were for special reformation era. The last fourth part is about woman role. From birth to death. Work describes woman's role in the family, Christian life and in the society. End of the work is a reflection about woman in the czech reformation and woman today.

Keywords

Woman, czech reformation, Mistr Jan Hus, hussitism, gentile, virgin, mother, wife, harlot, Jesus Christ.

OBSAH:

ÚVOD.....	6-7
1. Česká reformace od Karla IV. do Jiříka z Poděbrad....	8
1.1. České země za vlády Karla IV. do doby husitské.....	8
1.2. Církev v době Karla IV.	9
1.3. Historie husitství.....	10
2. Muži české reformace	15
2.1. Konrád Wauldhauser.....	15
2.2. Jan Milíč z Kroměříže, Jerusalema.....	16
2.3. Mistr Matěj z Janova.....	18
2.4. Tomáš Štítný ze Štítného.....	19
2.5. Mistr Jan Hus, Betlém.....	20
2.6. Jiřík z Poděbrad.....	25
3. Ženy české reformace.....	27
3.1. Karel IV. a jeho matka.....	27
3.2. Karel IV. a jeho manželky.....	27
3.3. Tomáš Štítný ze Štítného a jeho dcera	29
3.4. Tomáš Štítný ze Štítného a jeho manželka.....	30
3.5. Jan Hus a Královna Žofie.....	30
3.6. Jan Hus a Anna z Mochova	31
3.7. Jiřík z Poděbrad a královna Johana.....	33
4. Role ženy.....	35
4.1. Žena jako panna	35
4.2. Žena jako manželka.....	36
4.3. Žena jako matka	38
4.3.1. Matka v Jednotě bratrské.....	40
4.3.2. Matka v díle Havla Žalanského.....	42
4.3.3. Jan Amos Komenský a matka.....	43
4.4. Žena jako křesťanka.....	44
4.5. Žena jako bekyně.....	45
4.6. Žena jako bojovnice, mučednice.....	47
4.7. Žena vzdělaná.....	48
4.8. Žena a právo.....	48
4.8.1. Akce žen, rok 1421, 1434.....	49
4.9. Žena jako nástroj hříchu.....	50
4.10. Žena jako příslušnice radikálních Táboritů.....	51
Závěr	52
Použitá literatura.....	53
Summary.....	55

ÚVOD:

Hus a husitské hnutí se zajímají českou ženu, o ženskou duši, kterou nevnímají pouze jako nástroj. Husitská žena je i tak často neznámého jména.¹

Hlas neznámé ženy, který plně ukazuje, jaká byla duše ženy jenž vyznávala a podporovala husitství: „Teď není čas myslit na sebe, teď musíme myslit jeden na druhého a navzájem si pomáhati...“²

Ve středověku byl hlavou rodiny i společnosti muž, toto schéma přetrvává v českých zemích do období emancipačního hnutí.

Je však skutečností, že se v době předreformační a reformační postavení ženy mění. Přicházejí vládcí a myslitelé, kteří začínají být ženskému myšlení a osobnosti ženy více otevření.

První takovým vládcem je Karel IV., který měl k ženám blízko. Sám císař Karel IV. byl čtyřikrát ženatý. Za jeho vlády začíná česká reformace a lidoví kazatelé se začínají bouřit proti bohaté katolické církvi a jejím kněžím.

Důvod toho, proč se čeští kazatelé bouří plyne z historie husitství, která je stručně popsána v druhé polovině, první části práce.

Jména těchto kazatelů a jejich skutky jsou popsány v druhé části práce. Jsou to předchůdci Mistra Jana Husa, nejvýznamnější osoby České reformace, který neváhal a za své názory položil život na hranici. Posledním důležitým mužem, stejně jako tím prvním, je král. Je to král Jiřík z Poděbrad, král husitský.

---

¹ STLOUKAL, Karel. *Královný, kněžny a velké ženy české*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940, s. 159.

² BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 105.

Někteří z těchto mužů měli po boku stejně významnou a zbožnou ženu. Ať je to například Tomáš Štíttný ze Štíttného a jeho dcera Anežka, Mistr Jan Hus a jeho opatrovatelka Anna z Mochova nebo Jiřík z Poděbrad a jeho žena, královna Johana.

Žena v České reformaci zastávala role. Nejdříve to byla čistá a neposkvrněná panna, později manželka, matka a také vdova. S Českou reformací se dostalo ženě vzdělání, které ji rozvíjelo v její náboženské činnosti. Tento fakt vedl k uvědomění problému zkaženosti církve. Každý člověk je jedinečný a řeší problémy různými způsoby. Stejně tak ženy, některé daly přednost právu a jiné se chopily zbraně.

Nesmíme také opomenout roli ženy jako nevěstky. Prostituce je nejstarší řemeslo a bylo provozováno i za doby České reformace. Nevěstka, i to je žena a její role.

Česká reformace to není jen Mistr Jan Hus, ale i různé větve. Táborité, větev nejradikálnější. Jakou optikou se dívá na ženu? Je žena chápána středověkým způsobem nebo jsou Táborité osvícení a v ženě vidí člověka, stejně jako v muži?

Tolik otázek, na které jsem se snažila najít odpověď. Otázky jsou kladeny již od doby Sokrata, ptají se i malé děti. Proč? Ptáme se pořád. Když na otázky nalezneme odpovědi, přemýšlíme nad nimi. Stejně jako já jsem se zamyslela nad tím, jak byla žena chápána tehdy a jaký je rozdíl v tom, jak chápeme ženu dnes.

Některé věci se nemění a jiné projdou vývojem. Stejně jako církve, jejíž vývoj zahrnuje i bouře husitů, které měly obrovský vliv na pohled člověka na ženu. Žena je dívka, která svou veselou myslí obohacuje svět. Žena je manželka, která je polovinou svého muže. Žena je matkou, která přináší plody, děti. Žena má své role, ale i svá práva.

1. Česká reformace od Karla IV. do Jiříka z Poděbrad

Tato kapitola je zaměřena na stručný popis vlády Karla IV., protože je období kdy vzniká husitství. Ve druhé části kapitoly je popsáno husitství, které je zakončené pro tuto práci životem krále Jiříka z Poděbrad v rámci jeho pro i proti husitských aktivit.

1.1. České země za vlády Karla IV. do doby husitské

Doba Karla IV. je považována za zlatý věk Českého království. Je to doba, kdy roste světská i církevní moc.³

Roste vliv římské říše, jejíž je Karel císař, ale i bohatství církve a jejích institucí. Karel sám je chápán jako ochránce církve, což nebylo v této době ničím neobvyklé.⁴ Od období raného středověku král (panovník) církev podporuje a snaží se obecně o dobrý vztah s ní. Díky této podpoře dostával panovník titul ochránce církve. Karel IV. se o církev staral jak po stránce finanční, tak vzdělanostní.

Příkladem rozvoje Karlovy říše je nejen jeho snaha o rozšíření území českých zemí, ale také pokus o povýšení biskupství na arcibiskupství (1344). Mezi důvody pro vybudování arcibiskupství v Českých zemích uvedl příklad značné vzdálenosti arcibiskupství v Mohuči, lidnatost kraje, byl položen hlavní důraz na různosti jazykové: „obyvatelé zmíněného království českého mluví jazykem slovanským, zcela různým a nesrozumitelným obyvatelům jiných biskupství zmíněné arcidiecéze mohučské, kteří vesměs mluví jazykem německým.“⁵

---

³ K době Karla IV. existuje celá řada odborné a pramenné literatury. Nejvýznamnější zůstává doposud vynikající práce historika Spěváčka. Srovnej SPĚVÁČEK, Jiří. *Karel IV. Život a dílo (1316-1378)*. 2. vydání. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1980. 721 s.

⁴ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNVALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 86.

⁵ Podle CHALOUPECKÝ, Václav. *Arnošt z Pardubic první arcibiskup český*. Praha: Nákladem společnosti přátel starožitností, s.d. Dále BEDNAŘÍKOVÁ-TURNVALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 87. SPĚVÁČEK, Jiří. *Karel IV. Život a dílo (1316-1378)*. 2. vydání Praha : Nakladatelství Svoboda, 1980, s. 168.

Dalším významným krokem byl rozkvět vzdělanosti. Karel založil Karlovu univerzitu v Praze.⁶ Učinil tak, aby jeho lid mohl studovat ve své zemi a tím podpořil vzdělanost a kulturu.⁷ Do Prahy se přichází elitní evropští vzdělanci. Karel se podílel na stavbě chrámu sv. Víta, Václava a Vojtěcha na Pražském hradě. Obecně lze konstatovat, že Karlův dvůr po stránce kulturní a politické byl velkolepý a rozmanitý.

Karel věřil v propojení říše a církve v mírumilovném a chápajícím svazku.

1.2. Církev v době Karla IV.

Církev v této době měla propracovaný finanční systém. Vše bylo na prodej, od úřadů, hodností, přes odpustky, které měly zajistit odpuštění a boží milost. Tímto přístupem církev opouštěla cestu duchovní, a vydala se cestou honby za bohatstvím a moci.⁸ Například jedna fara mívala až dvacet kněží. Chrám sv. Víta měl tři sta kněží.⁹

Panovník se velice snažil o zvelebení církve, ale díky jejímu opravdovému chování byla církev hojně kritizována od kněží i od laiků, byly podávány žaloby. Zajímavý je pro naše téma trend, kdy někteří si ve svých žalobách stěžovali na ženy jako na ty, od kterých pramení zlo, které zachvátilo církev.¹⁰

V žalobách si lid stěžuje na to, že církev nepečuje o své ovečky. Lidé provozují hříšné tance, lov, hru v kostky, pitky končící krvavými rvačkami a muži obcují s nevěstkami.¹¹

---

⁶ Srovnej SPĚVÁČEK, Jiří. *Karel IV. Život a dílo (1316-1378)*. 2. vydání Praha : Nakladatelství Svoboda, 1980, s. 202.

⁷ Srovnej SPĚVÁČEK, Jiří. *Karel IV. Život a dílo (1316-1378)*. 2. vydání Praha : Nakladatelství Svoboda, 1980, s. 367-422.

⁸ Tamtéž, s. 520nn. BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 88.

⁹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 25.

¹⁰ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 89.

¹¹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 26.

V reakci na tyto žaloby pozval Karel IV. do Prahy z Rakous augustiniana Konráda Wauldhausera, aby českému lidu kázal.¹²

1.3. Historie husitství

Husitství je prvním z mohutných projevů velikého evropského hnutí reformačního. Vzniklo z odporu proti tehdejšímu stavu církve, jenž se již daleko uchýlil od ducha, v němž byla založena prvotní církev.¹³

Doba české reformace je představována směrem husitským, který za svého představitele považuje Mistra Jana Husa.¹⁴

Sám Hus i jeho následovníci husité předčítali veřejně v češtině zákon Boží, dávali bohatým i chudým večeři Páně pod obojí. Snažili se o čistý křesťanský způsob života pro každého.¹⁵ Opakem byla katolická církev a její obchodování. Obchodovalo se s úřady duchovními a svátostmi. Zvláštní obchod byl se svátostí pokání ve formě prodávání odpustků za platbu.¹⁶

Husitství mělo několik podob. Byli to *umírněnější* univerzitní mistři neboli konzervativní Pražané a byl to směr radikální, zvaný podle českého města, ve kterém sídlili tzv. *Táborité*. Umírnění zůstávali autonomně v katolické církvi a snažili se ji napravit. Viděli papeže jako hlavu církve,

---

¹² BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 90. Srovnej SPĚVÁČEK, Jiří. *Karel IV. Život a dílo (1316-1378)*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1980, s. 522. Výbornou prací o životě Konráda Waldhausera je dílo Františka Loskota. Srovnej LOSKOT, František. *Konrad Waldhauser, řeholní kanovník sv. Augustina, předchůdce Mistra Jana Husa*. Praha : Dyk a Ryba, 1909. K předchůdcům Husa dále srovnej SPĚVÁČEK, Jiří. *Tamtéž*, s. 522nn.

¹³ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. s. 16.

¹⁴ V rámci husovského tématu se setkáváme se širší odborného a pramenného materiálu. Zmiňme z doby nedávné vydány sborník z konaného husovského symposia v Bayreuthu. Srovnej: LÁŠEK, Jan Blahoslav(ed.). *Jan Hus mezi epochami, národy a konfesemi*. Praha: Česká křesťanská akademie - Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy, 1995.

Dále například BARTOŠ, František Michálek. *České dějiny II./6. Čechy v době Husově (1378-1415)*. Praha : Jan Laichter, 1947. 515 s.

¹⁵ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.4.

¹⁶ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. s. 17.

nesouhlasili s ničením obrazů, ale prosazovali přijímání pod obojí. Mše probíhala v latinském jazyce.¹⁷

Rozhodnější proud husitů byl zastoupen Mistrem Jakoubkem ze Stříbra(†1429).¹⁸ Jeho nástupcem se stává Jan Rokycana(†1471).

Opačně smýšlejícím proudem byli Táborité. Roku 1420¹⁹ si vybudovali základnu na místě v jižních Čechách zvaném Tábor. Snažili se žít jako lid, zakládající prvotní Kristovu církev. Jediné dvě svátosti si ponechali, a to křest a večeři Páně.²⁰ Křest jako vstup člověka do křesťanského společenství a víry v Boha a jeho syna Ježíše Krista. A svátost večeře Páně, kterou přijímali pod obojí. Věří, že Kristus je duchovně přítomen v chlebu a víně. Večeře Páně byla podávána i nemluvňatům.²¹

Bohoslužba byla vedena v českém jazyce. Zpívaly se české náboženské písně, provozovaly se české modlitby, četba Písma byla v češtině. Táborští kněží, narozdíl od katolíků, chodili v obyčejném šatě, na temeni hlavy neměli pleše, nosili vousy a mohli se ženit.²²

Táborité žili přísně mravním stylem života. Pokoušeli se o společný majetek. Byla to strana lidu, která zavrhovala papeže a katolicismus.

---

¹⁷ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.9. K dějinám husitství dále: BARTOŠ, František Michálek. *České dějiny II./7. Husitská revoluce. 1. Doba Žižkova 1415-1426*. Praha : Nakladatelství Československé akademie věd, 1965. 236 s.; BARTOŠ, František Michálek. *České dějiny II./8. Husitská revoluce. 2. Vláda bratrstev a její pád 1426-1437*. Praha : Academia, 1966. 263 s.

¹⁸ Na krajním křídle rozhodnějších pod obojí byl Jan Želivský, který kázal u Matky Boží Sněžné. Měl společné znaky s Tábority jako je mše v češtině. Sám nenosil pleš jako katoličtí kazatelé a nosil vousy. Když roku 1422 zemřel, byl proud Jakoubka ze Stříbra v oslabení ve prospěch umírněných.

¹⁹ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.6.

²⁰ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.7.

²¹ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.7.

²² HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.7.

Představiteli Táboritů byli například Petr Payne (†1456) neboli Petr Engliš, Mikuláš z Pelhřimova († asi 1459–1460) nebo Petr Holý a další.²³

Když husitství hrozilo nebezpečím, oba proudy se spojily. Dohodly se pomocí tzv. Čtyř pražských artikul neboli česky článků, které ve zkratce zněly takto.

První byla, aby Písmo mohlo být hlásáno kdekoli po českých zemích od křesťanských kazatelů. Druhá zněla, aby večeře Páně byla pod obojí podána každému křesťanu, který není ve smrtelném hříchu. Třetí napsána byla, aby kněží žili podle Kristova zákona, v chudobě a šli lidu příkladem. Čtvrtá artikula mluví o tom, aby každý kdo hřeší byl trestán a to ať pochází z jakéhokoliv světského i církevního stavu.²⁴

Na tato vyhlášení artikul reaguje císař Zikmund, snaží se husitství násilně potlačit, neúspěšně. Nastává další fáze vyjednávání o artikulách roku 1433 na církevním sněmu v Basileji²⁵, který měl za úkol vyřešit českou otázku. Čechy zastupuje především Jan Rokycana za Tábority, pak Petr Engliš nebo Mikuláš z Pelhřimova²⁶. Vznikají Basilejská kompaktáta, která ale z artikul vlastně nic nepovolují, až na přijímání pod obojí. Rokycana chce svolení pro přijímání pod obojí nemluvnatům.²⁷

S Basilejskými kompaktáty ale absolutně nesouhlasí Táborité a tak dochází ke sporu českých husitských směrů. Vše kulminuje 30. května roku 1434 bitvou u Lipan, kde Táborité

---

²³ Specifickým Táboritou byl Jan Žižka z Trocnova (†1424), jehož následovníci se nazývali *Sírotci*. Srovnej PEKAŘ, Josef. *Žižka a jeho doba*. Praha : Odeon, 1992. 1191 s. ISBN 80-207-0385-3.

²⁴ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.8-9.

²⁵ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.10.

²⁶ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.10. K Basilejským (nebo-li také Jihlavským kompaktátům) srovnej: ŠMAHEL, František. *Basilejská kompaktáta : příběh deseti listin*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2012. 182 s.; KRCHŇÁK, Alois. *Čechové na basilejském sněmu*. Druhé doplněné vydání Svitavy : Trinitas, 1997. 299 s.

²⁷ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.11.

prohrávají²⁸ a pro jejich směr je bitva začátkem upadání v zapomnění.

Do čela církve se dostává Rokycana, který se dohodne i s císařem Zikmundem, a stává se novým arcibiskupem. Když Zikmund zemře, jeho nástupcem se stává Albrecht, ten potvrzuje jak kompaktáta, tak Rokycanu v čele církve.

Objevuje se nová překážka, a to nedostatek kněží a biskupů. Biskupa může v husitské církvi jmenovat pouze arcibiskup. Tím byl Jan Rokycana. Problém nastal, když Rokycanu neuznal arcibiskupem papež. Kněží chodili do ciziny pro potvrzení svého kněžství, a to se ne vždy zdařilo.²⁹

Tak se objevil na scéně dějin Jiřík z Poděbrad . Byl to světský náčelník strany pod obojí, strany jednoty Poděbradské.

Roku 1448 nastal zlom a Jiřík z Poděbrad se zmocnil Prahy. Rokycana byl představitel proudu středního, nebyl ani umírněný a především nebyl Táborita. Byl zvolen právoplatným arcibiskupem³⁰ a Praha se tak stala významným husitským centrem.

Další významnou událostí je zpráva, která přišla do Čech z Cařihradu. Východní řecké církve projeví zájem o spojení s církví pod obojí. Odpověď husitů byla kladná.³¹

Na trůn se roku 1458 dostává Jiřík z Poděbrad. Jako vládce potvrzuje kompaktáta, ale bohužel se zavazuje i nešťastnou přísahou papeži.³²

Dějiny plynou dále a přichází další zpráva, tentokrát z Říma od papeže Pia II. Končí platnost Basilejských kompaktát. Důvodem je, že potvrzení kompaktát mělo dvě podmínky. Byla dána pouze lidu, který v této době žil. A

---

²⁸ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.11.

²⁹ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.14.

³⁰ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.15.

³¹ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.15.

³² Přísaha zahrnovala úkol vymítnit v zemích sektářská hnutí a kacírství. Jako sektářské hnutí může být považováno i husitství nebo jeho větve.

druhou podmínkou bylo vyrovnání se s církví. Čeští husité toto nesplnili a proto papež Pius II. oznamuje, že kompaktáta jim tedy ani nikdy nebyla povolena. Basilejská kompaktáta tak postrádají svou platnost.³³

To vyvolalo mezi husity hněv, mezi lidem zmatek. Vše nabralo nešťastného konce, když 23. prosince roku 1466 přišla zpráva od papeže Pavla II., který zbavuje Jiříka trůnu a jako důvod uvádí kacířství.³⁴

Husitům a jejich husitskému králi Jiříkovi končí období klidu a začíná období boje. Vše spěje k závěru roku 1471³⁵, kdy umírají oba hlavní představitelé církevní a světské moci, arcibiskup Jan Rokycana a král Jiřík z Poděbrad.

---

³³ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.16.

³⁴ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.17.

³⁵ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.17.

2. Muži české reformace

V této kapitole se soustředíme na reflexi pohledu českých reformátorů a předchůdců Mistra Jana Husa vůči ženě.

2.1. Konrád Wauldhauser (asi 1326-1368)

Když Konrád do českých zemí přišel, začal břitce kázat o tom, jaké jsou ženy svůdnice a že i svatostánek navštěvují jako cíl svých pochybných schůzek.³⁶ Konrád kázal u sv. Havla a v Týnském chrámu v německém jazyce.³⁷

Všiml si, že ženy se rádi parádí, nosí nápadné zelené a červené šaty s velkým výstřihem. Ženy neměly šatů střídme, ale několik a ještě další na slavnostní příležitosti v roce. Dokonce nosí rohatou příkrývku hlavy.

Tyto šaty chodí do kostela ženy ukazovat a nepřemýšlí nad tím, kolik šaty stojí a kde na tyto šaty a šperky jejich manžel vydělává peníze.³⁸

O tomto hříchu Konrád káže a jeho kázání opravdu začala účinkovat. Na ženách se první změna projevila v odívání. Bohaté dámy vyměnily drahá roucha za jednoduché šaty, kde do popředí vystupovala cudnost a přestaly se líčit. Změna v chování nastala v držení šíje, hlava spíše skloněna k zemi než k nebi.³⁹

Ve vztahu manželky vůči manželovi, ukazoval Konrád na práci mužů, kterou vykonávají, aby svým ženám zajistili spokojený život. V neposlední řadě kázal o chudém lidu, který pracuje díky síle svých svalů a potí svou krev, aby zajistil

---

³⁶ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 10.

³⁷ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 29.

³⁸ Srovnej CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. Praha: Nákladem sokolice, 1915, S. 29nn. Dále CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 10.

³⁹ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 90.

obživu své rodině a vyrobil co je potřebné, tedy i to, co ženy často marnivě užívají.⁴⁰

Konrád nepodporoval ženy jako církevní hodnostářky. Vnímá postavení ženy v církvi jako neužitečné. Žena má být mravní a zbožná, ale v církvi není potřebná.⁴¹ Dokonce vystupoval proti ženám řeholnicím, neboť považoval klášterní výchovu za škodlivou. Ženy zde prý uvyknou pouze bohatství a rozkoši.⁴² Ženy tu vybírají peníze za přijímání nových chovaneček, které naučí akorát svatokupectví.⁴³

2.2. Jan Milíč z Kroměříže (mezi 1320 a 1325-1347)

Jan Milíč z Kroměříže byl lidový kazatel, původem z Moravy. Předchozím povoláním byl úředník císaře Karla IV. a díky tomuto povolání viděl jak do věcí světských, tak církevních a tedy uzřel zkaženost církve.⁴⁴ Milíč kázal u sv. Mikuláše a u sv. Jiljí. Sám Milíč byl silným asketou. Nosil žíněnou košili, stravoval se skromně, spal na dřevěné lavici a někdy se tajně mrskal.⁴⁵

Viděl ženu jako marnivou a žijící v přepychu. Sám se žen stranil. Když za Milíčem přišla žena o radu poprosit, vyslechl ji. Vždy veřejně, seděl od ní na lavice dál a nikdy jí nepodal ruku.⁴⁶

---

⁴⁰ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 90.

⁴¹ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 90.

⁴² Srovnej CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. Praha: Nákladem sokolice, 1915, S. 29-30.

⁴³ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 30.

⁴⁴ MOLNÁR, Amedeo. *Slovem obnovená [ČTENÍ O REFORMACI]*. První vydání. Praha : Kalich, 1977, s. 12-13. Základní prací o Janu Milíči zůstává dílo Kaňákovo. Srovnej: KAŇÁK, Miloslav. *Milíč z Kroměříže*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1975. 147 s.

⁴⁵ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 31.

⁴⁶ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 31-32.

Šel ve svých kázáních ještě dál než Konrád a odmítal na ženách šperky a drahé kameny.⁴⁷ Dokonce byl ženami obžalován u papeže za to, že jim nepovoluje nosit šperky.⁴⁸

Jan Milíč cítil potřebu pomoci ženám, které byly na posledním žebříčku společnosti, a to prostitutkám, kterým se snažil pomoci nalézt ztracenou mravní cestu.

Jako nejdůležitější úkol vnímal zničit síť prostituce v Praze. Příklad viděl Ježíše Krista, který napravil hříšnou Marii Magdalenu. Dvě stě nevěstek navrátil na cestu víry. Vrcholným dílem bylo, když mu majitelka nevěstince Keruše Hofartová, odkázala své dva domky. Později dostal od vdovy paní Ely vinice s rybníkem⁴⁹. Zde postavil další stavbu pro kajícnice. Vrchol Milíčova díla spočíval v tom, když na jeho přání panovník Karel IV. uzavřel vykřičený nevěstinec Benátky. Opakem Benátek se stalo místo jménem Jerusalelem.⁵⁰

Jerusalelem

Jerusalelem nazval podle slov Zjevení sv. Jana „Padl Babylon“ a „Viděl jsem město svaté, Jerusalelem nový“.⁵¹

Z darů dobrých lidí vybuďoval k dvoru kapli. V sousedství založil Milíč kněžský dům, kde žil se svými žáky.⁵² Byl to dům a dvůr, kam se mohly nevěstky uchýlit. V Jerusalemě se konaly mše, ženy často přijímaly tělo Páně a zpívaly se náboženské písně. Ženy se skromně oblékaly. Na důkaz pokání se ženy

---

⁴⁷ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 91.

⁴⁸ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 31.

⁴⁹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 35.

⁵⁰ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 91. KAŇÁK, Miloslav. *Milíč z Kroměříže*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1975. s. 27nn.

⁵¹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 10.

⁵² BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 91.

dobrovolně mučily pláčem, klečením na chrámové dlažbě a někdy i bičováním. Nejznámější byla horlivá nevěstka Anka.⁵³

Když bylo nejhůře a Jerusalemem nemohl být financován, šel Milíč žebrať.⁵⁴

Jerusalem byl ale pokus, který se v době Milíče neujal na dlouho dobu a nebyl to pokus úspěšný.⁵⁵ Byl zavřen roku 1374 když zemřel Jan Milíč z Kroměříže.⁵⁶

O Milíčově snažení píše také Matěj z Janova. O vlivu Milíče na mladé panny a vdovy, které díky němu změnily styl svého života.

Jeho odkaz pomocí jeho knih přežil. Tyto knihy četly ženy z okruhu Kaple Betlémské, tedy z okruhu Mistra Jana Husa.⁵⁷

2.3. Mistr Matěj z Janova (mezi 1350 a 1394)

Matěj z Janova⁵⁸ byl mistr pařížský. Spjoval ve svém učení jak domácí tradici, tak vědomosti, které získal díky svému studiu v zahraničí. Svou obnovu církve zakládal na Písmu, církev viděl jako čistou, která nepatří zkaženému papeži, ani kardinálům. Církev patří těm, kdo žijí v odkazu Ježíše Krista, nevyjímaje prostý lid, ani ženy.

Matěj z Janova vnímal ženy jako bojovnice, které by obnovily čistotu církve a znovu ji přivedly na správnou cestu. Věří, že ženy jsou slabá stvoření, ale s Boží pomocí se zocelí. Povstanou ženy, míněno panny a vdovy, které se budou učit ve víře a povedou církev až ke království nebeskému.⁵⁹

---

⁵³ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 34.

⁵⁴ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 35.

⁵⁵ Po smrti Jana Milíče z Kroměříže tu nebyla osoba, která by byla schopná dál Jerusalemem vést a udržovat.

⁵⁶ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 37.

⁵⁷ MOLNÁR, Amedeo. *Slovem obnovená [ČTENÍ O REFORMACI]*. První vydání. Praha : Kalich, 1977, s. 13.

⁵⁸ Srovnej KYBAL, Vlastimil. *M. Matěj z Janova. Jeho život, spisy a učení*. Brno. L. Marek, 2000, 2. vyd. (reprint 1. vydání z r. 1905).

⁵⁹ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 92.

Milíč a Matěj z Janova ženám nebránili v přijímání, podporovali jejich správné myšlení a učili je pečovat o tělo ale především o duši.⁶⁰

Matěj z Janova převzal ze západního učení tezi, kdy duch svatý odhaluje svá největší tajemství ženám. Například tajemství o vykoupení světa. Tato tajemství budou odhalena ženám, které za svého života konají pokání, řádně chodí ke svátostem a vyhýbají se hříšnému chování.⁶¹

Matěj z Janova vidí nový obraz ženy, ženu čistou, zbožnou a mravnou, která společně s muži bude pomáhat v budování nového, čistého a obrozeného křesťanství.

2.4. Tomáš Štítný ze Štítného (mezi 1331 a 1335 - 1401-1409)

Tomáš Štítný ze Štítného byl další významný kazatel. Psal a kázal v češtině, aby oslovil co největší množství lidí.⁶²

Tomáš byl zeman a vzdělaný laik. Jeho talent spočívá v použití tzv. selského rozumu. I když je chytrý, vyhýbá se studiu na univerzitě. Sympatizuje s kázáními Milíče.⁶³

Tomáš měl manželku, která zemřela a zanechala Tomášovi dvě děti Anežku a Jana. Spolu s nimi žil později v Praze, nedaleko Betlémské kaple.

Zajímavá je představa manželství podle Tomáše. Ženy by podle něj měly být pohlavně čisté. Manželství Tomáš viděl jako nezbytné pro zachování lidstva.⁶⁴ Muž má být ženě pánem a učitelem, který ji vede k pokoře.⁶⁵ Manžel má své manželce jemně domluvit, aby se přehnaně nelíčila a neopravovala tak

---

⁶⁰ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 92.

⁶¹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 11.

⁶² BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 93.

⁶³ MOLNÁR, Amedeo. *Slovem obnovená [ČTENÍ O REFORMACI]*. První vydání. Praha : Kalich, 1977, s. 20.

⁶⁴ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 93.

⁶⁵ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 48.

přírodu.⁶⁶ Ozdobou ženy má být její role hospodyně. Čistý domov, vychované děti a její vlastní pokora.⁶⁷

Více o údělech ženy mluví v *Knížkách šesterých o obecných věcech křesťanských*.⁶⁸ Mluví tu o ženě jako panně, manželce, vdově, ale i o ženě jako hospodyně, která má pečovat o dům.⁶⁹

Tomáš neuznával ženské kláštery jako místo kde ženy nic nedělají, pouze rozjímají.⁷⁰ Modlitba je u Tomáše stejně důležitá, jako čin.

2.5.Mistr Jan Hus (mezi 1370-1371 - 1415, upálení v Kostnici)⁷¹

„ Mistr Jan Hus probudil svědomí, vyburcoval odpor proti neřestem a roznítil mravní a náboženský život.“⁷²

Mistr Jan Hus byl člověk, který vzešel z českého lidu. Konkrétně Hus pocházel z venkovské rodiny malé jihočeské osady Husinec u Prachatic.⁷³ Přinesl a ukázal své námítky proti zkaženosti církve v plném světle. Základem jeho učení byla Bible, starý a nový zákon. Hus přeložil bibli do češtiny.⁷⁴

---

⁶⁶ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 46.

⁶⁷ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 47. (Štítný vychází z potřeby ženy pracovat a o někoho-děti se starat.)

⁶⁸ ŠTÍTNÝ ZE ŠTÍTNÉHO, Tomáš. *Knížky šestery o obecných věcech křesťanských*. Praha : Pražská univerzita, 1852.

⁶⁹ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 93.

⁷⁰ Žena má pracovat, dělat takovou práci, při které bude nápomocna druhým nebo bude pro společnost něco vytvářet.

⁷¹ Více KYBAL, Vlastimil. *M. Jan Hus : život a učení*. Díl 2, učení. Praha : Jan Laichter, 1923-1931. nebo NOVOTNÝ, Václav. *Mistr Jan Hus*. Praha. Národní Jednota Severočeská, 1905. dále FLAJŠHAN, Václav. *Hus: jeho dílo a život*. Praha : František Bačkovský, 1905.

⁷² HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.3.

⁷³ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 51.

⁷⁴ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 54.

Hlavním morálním zákonem byl pro něj zákon Kristův, zákon lásky a milosti.

Několik řádků o tom, kdo to byl Jan Hus. Jako dvacetiletý přišel do Prahy, aby se stal bakalářem, mistrem a později profesorem. Byl inteligentní a vlivem jeho studia na filosofické fakultě, kde se seznámil s myšlenkami Jana Viklefa, se z něj začínal stávat obhájce víry. Hus byl ovlivněn i Milíčem z Kroměříže, který ho inspiroval k založení Betlémské kaple.⁷⁵ Jan Hus měl své příznivce i odpůrce. Nakonec se stal rektorem Pražské univerzity (1406).

Husovým odpůrcům ale nebyla po chuti Mistrova náklonnost k Viklefovým spisům a později i jeho kritika koupě odpustků.⁷⁶

John Viklef (†1384) byl anglický reformátor. Byl v opravném směru anglické univerzity. Jeho myšlenkou je zbavit papeže některých pravomocí a vrátit se k evangeliu jako pramenu víry.

77

Celá situace kulminovala, když do Prahy přišla zpráva od papeže. Hus byl uvalen do klatby a měl se dostavit do Říma, což neudělal. Hus měl zakázáno kázat. Na to se ohradil tím, že pro něj samého není hlavou církve papež, ale Kristus.

Toto „rouhání“ bylo v katolických řadách nemyslitelné. Hus hledá úkryt a odchází kázat z Prahy na venkov, kde káže lidu jeho rodnou češtinou. Vše se ještě vyostřuje, když Hus sepíše své dílo „Knížky o svatokupectví“.⁷⁸

Nakonec se pod hrozbou křižácké války Hus dostaví na Kostnický koncil. Hus odjíždí s nadějí, že bude-li mluvit veřejně pravdu, bude smrti ušetřen. Hus pobýval v Kostnici,

---

⁷⁵ Srovnej KUBÍČEK, Alois. *Betlémská kaple*. Ilustrace Dagmar Hochová. 2. vydání Praha : Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960. s 112.

⁷⁶ MOLNÁR, Amedeo. *Slovem obnovená [ČTENÍ O REFORMACI]*. První vydání. Praha : Kalich, 1977, s. 32-33.

⁷⁷ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. s. 19.

⁷⁸ MOLNÁR, Amedeo. *Slovem obnovená [ČTENÍ O REFORMACI]*. První vydání. Praha : Kalich, 1977, s. 33. více HUS, Jan. *Knížky o svatokupectví*. První vydání. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1954.

kde byl odsouzen jako kacíř, své názory neodvolal a dne 6.7.1415 v Kostnici upálen.⁷⁹

V Kostnici po té umírá rozsudkem upálení také jeho žák Jeroným Pražský (†1416).

Co ale neshořelo, byly Husovi myšlenky a jeho víra v Krista a pravou církev, která je čistá a dodržuje pravidla spravedlivého společenství, do kterého patří i ženy.

Hus ve svých kázáních *mluvil i o ženách a pro ženy*. Česká žena měla být dobrou křesťankou, žijící v českém národě, který by tvořil společenství dobrých a spravedlivých. Hus promlouval k ženám všech společenských vrstev.⁸⁰

K bohatým, ale i k ženám z lidu.⁸¹ Jeho tezí bylo, žije-li žena bohabojný život, je tak blíže k Ježíši Kristu, a tedy i ke království nebeskému.

Jan Hus sdílí stejný názor na útulky pro ženy, jako Tomáš Štítný ze Štítného. Místo, kde žije žena a netvoří žádný přínos pro své bližní, pro společnost, je pouze místo zahálky a tak ženy žít nemají.⁸²

Z tohoto důvodu se snaží tvořit, přerodit ženu v člověka, který je aktivní, podílí se na vytvoření čistoty církve a spravedlivosti ve společnosti.

Tato teze je společná všem ženám žijícím v době husitské, které spojuje víra v to, co husitství hlásá a co se snaží prosadit.

Hus viděl křesťanskou morálku ženy převážně středověkou optikou. Často si uvědomoval také menšinu žen, které nejsou

---

⁷⁹ Více: KEJŘ, Jiří. *Husův proces*. První vydání. Vyšehrad. 2000. ISBN 80-7021-387-6.

⁸⁰ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 94.

⁸¹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 11. (Ženy byly z nejrůznějších vrstev, od žen městského proletariátu a drobného řemeslnictva.)

⁸² BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 97.

pouze nástrojem hříchu. Viděl v nich nový obraz ženy, která je vnitřně čistá a pomáhá svému muži v obrození církve.⁸³

V době Husa, ze začátku patnáctého století, je pražská žena nemravná a zkažená. Hus to vidí jako problém, jehož východiskem by byla výchova ženy v lepšího člověka.

Ideální žena má po ulici chodit rychle, nekoukat po okolí, nepovídat si s každým, nechodit do cizích domů, netancovat. Ideální žena spěchá domu za prací a četbou.⁸⁴

Mistr Jan Hus založil instituci podobně jako Jan Milíč z Kroměříže Jerusalem, a tím byl Betlém.

Betlém

Jan Hus založil roku 1391 Betlém⁸⁵ jako základnu Českého hnutí obrození církve.

Kázal v Betlémě od roku 1402 do roku 1413⁸⁶. Jan Hus kázal česky, inspirací mu bylo Písmo, obracel se k chudým a lidem následujícím odkaz Krista, zavrhoval bohaté kněze a jejich prostopášnost.⁸⁷ Hus se snažil kázat srozumitelným jazykem a vyhýbal se zastaralým formám češtiny.⁸⁸

Podle výpovědí a dochovaných spisů Jan Hus prací v Betlémě žil, rád se o něj staral a svou práci nepřenechával žádným svým pomocníkům. Betlém byl oblíbený a navštěvovali jej všichni lidé.

Protože cílem této práce je podat obraz o ženě v době České reformace a tedy i v době působení Jana Husa, nepíši o praktickém fungování Betléma, i když by to bylo jistě zajímavé

---

⁸³ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 15.

⁸⁴ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 17.

⁸⁵ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 12.

⁸⁶ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 12.

⁸⁷ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.3.

⁸⁸ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 57.

ale soustředím se na fungování Betléma v souvislosti se ženami.

Za zmínku určitě stojí i Husova myšlenka o ženě a mladém knězi. Už při těchto slovech je cítit hřích. Hus mladého kněze varuje, aby se raději ženám vyhýbal pokud je v pokušení. Je-li kněz přítomen při zpovědi mladé paní a vznikne-li u něj nebo u ní náklonnost, doporučuje Mistr, aby se mladý kněz nechal vystřídat jinou osobou.⁸⁹

Protože kněz, který je nemravný, je méně důstojný než žena, která dodržuje všechna přikázání a to ne protože musí, ale protože chce dodržovat pravidla své víry.

Hus se ve svých kázáních v Betlémě, které byly určeny pro ženy, zabýval příkladem biblických žen a křesťanských světic.⁹⁰ Na jejich příkladech ukazoval, jak se ženy mají chovat.

Když přišla doba mariánských svátků, mluvil o kultu Panny Marie.⁹¹ Zpívaly se chvalozpěvy na Matku Boží.

Hus užíval zpěv jako jeden z výchovných prostředků⁹², které aplikoval v Betlémě. Texty písní byly náboženské, některé z nich Hus sám napsal a složil. První se vždy zpívala píseň česká.

Hus prosazuje zpěv ale zavrhuje tanec jako hříšný. Je to rouhání proti utrpení Kristovu.⁹³

Podíváme-li se zpět k Husovým příkladům, uvádím několik dalších biblických a zbožných žen.

Například na svatou Kateřinu kázal Hus o čistotě panenství. Na svátek Marie Magdaleny se Hus ve svých kázáních zaměřil na nápravu hříšných žen, doporučoval pokání a péči o

---

⁸⁹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 16.

⁹⁰ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 18.

⁹¹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 18-19. (Hus kázal i o dalších ženách, které můžeme najít v Ježíšově rodokmenu.)

⁹² CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 26. (Zpívali muži i ženy.)

⁹³ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 60.

čistotu duše. Na svátek svaté Lidmily Hus svá kázání věnoval vdovám.⁹⁴ Mluvil o tom, že i vdova by měla žít ctnostně.

Když mluví Hus, mluví ke všem ženám, klade jim na srdce, aby se upřímně modlily, hledaly pravdu a šířily Kristovu lásku a evangelium.

Žena má být nikoliv pasivní, ale aktivní, má se modlit, pracovat a psát (opisovat texty). Některé Husovy a nejen Husovy posluchačky také psaly vlastní kázání a modlitby.

Ženy mohou zpívat a tančit, ale pouze ve společenství rozumných lidí, kteří jsou věrni Bohu a ctí slova evangelia.⁹⁵

Husa lze přirovnat k Františkovi s Assisi, který měl okolo sebe skupinu žen, kterou vedla svatá Klára, přítelkyně Anežky České. Takto měl okolo sebe skupinu zajímavých a oddaných žen i Mistr Jan Hus. Nejvýznamnější byla Anežka ze Štítného, dcera Tomáše ze Štítného.

2.6. Jiřík z Poděbrad (1420-1471)

Jiřík z Poděbrad zajisté není žádný český husitský reformátor. Je to přímo „husitský král“. Je nutno uvést některé mezníky jeho života, za prvé, některé jsou důležité pro husitskou reformaci, za druhé, protože v další části je popsána jeho žena, významná „husitská“ královna Johana.

Jiřík byl nejprve nějaký čas správcem země, než se stal jejím králem.⁹⁶ Sympatizuje s českým reformátorem Janem Rokycanou, představitelem umírněných husitů.

Toto přátelství se mu kvůli jeho slibu papeži, že vymytí ze země všechna sektářská hnutí nevyplácí, a proto je, ve zkratce řečeno, Jiřík uvalen do klatby. Celou tu dobu mu po boku stojí jeho první žena Kunhuta a později jeho druhá žena

---

⁹⁴ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 19.

⁹⁵ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 27.

⁹⁶ BŘEZINA, Karel. *Stručné dějiny českého království*. První vydání. Třebíč : AKCENT s.r.o., 1996, s. 43.

Johana. Nakonec se klatba rozšiřuje na Jiříkovu rodinu i na Jana Rokycanu.

Dalším náboženským problémem pro Jiříka je nově vznikající hnutí Jednoty Bratrské, které je vedené Řehořem Krejčím⁹⁷, který byl snad bratrancem Jana Rokycany.⁹⁸

Řehoř ve svém učení navazuje na další významnou osobu české reformace, a to na Petra Chelčického (1390-1460). Jiřík nejprve Jednotě pomáhá, ale poté ji stíhá. Vše vyvrcholí, když se Jednota usnese ve volení vlastních biskupů, kterým byl například i Jan Amos Komenský (1592-1670).

---

⁹⁷ BŘEZINA, Karel. *Stručné dějiny českého království*. První vydání. Třebíč : AKCENT s.r.o., 1996, s. 44.

⁹⁸ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s. 19.

3. Ženy české reformace

Kapitola představuje ženy, které měly vliv na významné muže české reformace a pomáhaly jim tvořit dějiny husitství, tak jak je známe dnes.

3.1. Karel IV. a jeho matka

Karel byl potomek dvou významných rodů, Lucemburků po otci Janu a Přemyslovců po matce Elišce⁹⁹. Na svůj původ a tedy i na svou matku byl Karel hrdý. V žilách jeho matky kolovala krev sv. Václava. Sám se také do doby svého biřmování jmenoval Václav.

Na tomto příkladu je jasně vidět, jak si vzdělaní muži, již v době reformace vážili svých matek jako ženy, pramáti rodu.

3.2. Karel IV. a jeho manželky

Karel měl celkem čtyři manželky, volil si je podle svých politických zájmů.¹⁰⁰

První ženou byla Francouzka Blanka z Valois, která Karlovi porodila dvě dcery Markétu a Kateřinu.¹⁰¹ Blanka byla českou královnou, zemřela mladá. I přesto, že stejně jako všechny Karlovy sňatky, měl i tento politický podtext Blanku z Valois miloval. Protože s ní však neměl syna, mužského dědice oženil se po druhé.

Druhou Karlovou manželkou byla Anna Falcká, která mu porodila vytouženého dědice syna Václava, ten ale jako dítě

---

⁹⁹ Více o Elišce Přemyslovně: KOPIČKOVÁ, Božena. *Eliška Přemyslovna : královna česká*. 2. vydání. Praha : Vyšehrad, 2008. a REBAN Karel. *Eliška Přemyslovna*. Praha : Svaz československých katolických žen a dívek v Čechách, 1930.

¹⁰⁰ Rodinný život panovníka je výborně popsán v již zmíněné práci Spěváčka. Srovnej: SPĚVÁČEK, Jiří. *Karel IV. Život a dílo (1316–1378)*. 2. vydání. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1980, s. 50nn.

¹⁰¹ BŘEZINA, Karel. *Stručné dějiny českého království*. První vydání. Třebíč : AKCENT s.r.o., 1996, s. 31.

zemřel.¹⁰² Stejně tak zemřela jako mladá Anna a Karel stále neměl dědice.

Třetí ženou se stala Anna Svídnická. Anna porodila dceru Alžbětu a vytouženého syna Václava.¹⁰³ Václav se po otcově smrti ujímá vlády jako Václav IV. Jeho matka Anna umírá při porodu třetího dítěte a Karel se naposledy po čtvrté žení.

Čtvrtá Karlova manželka Eliška Pomořanská je statná žena a porodí Karlovi nejvíce dětí. Je jich šest, čtyři chlapci a dvě dívky. Čtyři chlapci Zikmund, Jan, Karel a Jindřich. Eliška by jednoho z nich ráda viděla na trůnu, ale nakonec se Karlovým následovníkem stane Václav ze sňatku s Annou Svídnickou. Elišce se narodily ještě dvě dívky, prvorozená Anna a Markéta. Velkým úspěchem je sňatek dcery Anny s anglickým králem Richardem II.¹⁰⁴

Zajímavostí je, že Eliška byla silná nejen duchovně, ale i fyzicky. Je proslavená tím, že uměla rukama lámat meče a ohýbat podkovy.

Při obřadu svůj život spojoval s nastávající manželkou, ale zároveň připojoval území, která jí patřila, nebo byla ženiným věnem, k Českým zemím. Což ale neznamená, že by některé své chotě hluboce nemiloval.

Na Karlově dvoře byli dvořené a bylo tu místo i pro dvořanky.¹⁰⁵

---

¹⁰² BŘEZINA, Karel. *Stručné dějiny českého království*. První vydání. Třebíč : AKCENT s.r.o., 1996, s. 31.

¹⁰³ BŘEZINA, Karel. *Stručné dějiny českého království*. První vydání. Třebíč : AKCENT s.r.o., 1996, s. 31.

¹⁰⁴ BŘEZINA, Karel. *Stručné dějiny českého království*. První vydání. Třebíč : AKCENT s.r.o., 1996, s. 31-32.

¹⁰⁵ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 88.

3.3. Tomáš Štítný ze Štítného a jeho dcera

Tomáš měl dceru Anežku. Narodila se v zapomenuté části jižních Čech a její rodiče neměli majetek. Matka zemřela brzy a Anežku vychovával otec spolu s jejím bratrem Janem. Ve výchově mu pomáhaly tety Peltrata a Anna.¹⁰⁶

Tomáš byl pečlivý otec a učil své děti číst a psát. Anežku vychoval podle ideálního vzoru české, středověké, křesťanské dívky. Anežka měla s otcem velmi dobrý vztah. Jejich duševní porozumění pramenilo ze stejného pohledu na svět.

Štítný a jeho dcera milovali knihy a moudrost z nich pramenící. Pro své děti napsal knihy, kdyby někdy měly dlouhou chvíli.

Pro Anežku přeložil knihu „Zjevení svaté Brigity“¹⁰⁷, která svou životní cestou mohla na Anežku působit správným příkladem, k žití jejího života.

Anežka byla ctnostná, žila dobrý život, ve kterém si odříkala vše co bylo špatné. Tomáš své děti nenutil k volbě žádného povolání. I tak u Anežky poznal, že její životní cesta nebude světského, ale církevního rázu.

Anežka se stala jednou z bekyň při Betlémské kapli, kde současně kázal Mistr Jan Hus.¹⁰⁸ Bekyně je žena, která nežije řeholním životem, tedy není jeptiškou. Je to žena-laik, která se tomuto způsobu života velmi blíží a snaží se proniknout do hlubin teologie a víry.

Tomáš by rád svou dceru viděl žít ve stavu panenském, ale ani ve svatbě ji nebránil.

---

¹⁰⁶ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 28.

¹⁰⁷ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 29. Sv. Brigita je švédskou sveticí, která ve svých viděních volala společnost světskou i církevní, aby se navrátila ke Kristu. (CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. s. 20.)

¹⁰⁸ MOLNÁR, Amedeo. *Slovem obnovená [ČTENÍ O REFORMACI]*. První vydání. Praha : Kalich, 1977, s. 20.

Anežka se usadila blízko Betlémské kaple, kde úspěšně působil Mistr Jan Hus. Anežka bydlela v domě, který napůl patřil další Husově stoupenkyni Kunce z Vatemberka.¹⁰⁹

3.4. Tomáš Štítný ze Štítného a jeho manželka

Manželka Tomáše ze Štítného byla neznámá žena, která byla za Tomáše provdána od roku 1355 do roku 1376. Porodila osm dětí, zesnula když bylo nejstarší dceři nejspíše dvacet let.

Byla ženou a matkou, která oplývala laskavostí a starostlivostí. Sám Tomáš o ní svým potomkům říkal: „ Máti vaše darmo vás milovala... ať ji Bůh ráčí milostiv býti a dá se jí za oplatu...“¹¹⁰

Děti nemohou své matce oplatit její lásku, ale mohou ji milovat stejně jako ona je a potom to bude správně.

3.5. Mistr Jan Hus a královna Žofie

Bylo zmíněno, kolem Mistra Jana Husa se pohybovaly ženy z různých sociálních vrstev.

Hus znal osobně královnu Žofii, původem bavorskou princeznu. Žofie byla druhou manželkou Václava IV., syna velkého krále a císaře Karla IV.

Královna Žofie vnímala Husa jako přítele, kaplana, zpovědníka a muže jenž ctí Krista a dodržuje bohabojně boží zákony.¹¹¹ Žofie se chodila k Mistrovi vyzpovídat ze svého trápení, které představovalo bezdětné manželství.¹¹²

Když byl Hus kvůli svým názorům v ohrožení, královna poslala list papeži Janu XXIII., kde se za něj přimlouvala.

---

¹⁰⁹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 27-28.

¹¹⁰ Podle CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941, s. 4.

¹¹¹ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 95-96.

¹¹² CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 21.

Psala vlastní svědectví o návštěvách betlémské kaple a přimlouvá se za Husa jako za zbožného člověka a hodnostáře.¹¹³

Královna psala papeži slova: „ Pročež k Vaší milostivé Svatosti voláme z hloubi duše, aby ráčila skončiti spor, aby navždy potvrdila kapli Betlémskou, v níž jsme často slýchávali slovo Boží a Mistra Jana Husa, kaplana našeho věrného, zbožného a milovaného, ráčila zprostiti osobního stavění se pro nebezpečí hrozící mu od nepřátel a k vyvarování se bouří lidu.“¹¹⁴

Královna Žofie navštěvovala Betlémskou kapli s celou svou družinou, tvořenou muži a ženami. Nejen královna Žofie, ale ženy české obecně, měly Husa rády a vnímaly ho jako vzor čistého člověka, pro něhož byla víra v Krista vším.

Když se přiblížil Husův život ke konci, loučil se jak se svými přáteli, tak i se ženami, které za svůj život potkal.

Dal pozdravovat právě již zmíněnou královnu Žofii, děkuje za její přízeň a starost. Připomíná, aby zachovala víru v pravdu Boží.¹¹⁵

Nakonec královna Žofie byla obviňována českými katolíky na Kostnickém koncilu za to, že je stoupenkyní Husa. Když Žofie v Bratislavě zemřela, vždy na ní husitská církev pamatovala jako na královnu, která byla posluchačkou kázání Mistra Jana Husa.¹¹⁶

3.6. Jan Hus a Anna z Mochova

Anna z Mochova je jihočeská zemanka. Byla ochránkyní Mistra Jana Husa, když roku 1414 Hus pobýval v Sezimově Ústí nad Lužnicí.¹¹⁷ Nějaký čas, kdy nemohl pobývat v Praze, tu Jan

---

¹¹³ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 21.

¹¹⁴ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 22.

¹¹⁵ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 22.

¹¹⁶ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 22.

¹¹⁷ STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940, s. 160.

Hus kázal a poté odešel. Jeho odkaz však ve víře paní Anny zůstal.

Paní Anna byla bojovnice, která bojovala s inkvizitory. Byla hanobena spisem katolíka.¹¹⁸ V tomto hanopise je Anna popsána jako ukrutná Lamie¹¹⁹ - jako matka, jež by obětovala vlastní děti ďáblu. Tohoto ďábla vidí jistý katolík v podobě Viklefa a Husa. Paní Anna je tu přirovnána k zákeřné Jezabel¹²⁰, která je ochotna pro své záměry zlikvidovat nevinné lidi.

Je osočována z krutosti, zákeřnosti, zla, za které podle pisatele shoří v pekle. Do pekla pisatel Annu posílá, aby hořela i se svými přívrženci v plamenech a byla trápena navěky.

I přes toto všechno paní Anna od roku 1414 do roku 1417¹²¹ v Sezimově Ústí poskytovala přístřeší stoupencům Husovým, ale i kněžím radikálním, kteří se u paní Anny připravovali na příchod Božího království. Tento čin byl od paní Anny velmi odvážný.

Anna měla dva syny Jana a Prokopa. Tyto dva chlapce vychovala pro učení husitství. Nejvíce se jí to povedlo u Prokopa, který za svou víru obhajoval v bojích Sezimově Ústí.¹²²

---

¹¹⁸ STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940, s. 162.

¹¹⁹ STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940, s. 162. (Lamie je postava řecké mytologie, která kradla a pojídala děti.)

¹²⁰ STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940, s. 162. (Jezábel je biblická královna z knih starého zákona, která nechá zavraždit Nábota-majitele vinice, aby ji získala pro svého manžela Achaba, který po ní toužil.)

¹²¹ STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940, s. 162.

¹²² STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940, s. 163.

3.7. Jiřík z Poděbrad a královna Johana

Za husitskou královnu je považována Johana z Rožmitálu¹²³, potomek pánů z Rožmitálu. Byla to žena, která se roku 1450 stala druhou manželkou¹²⁴ Jiříka z Poděbrad. Johana svého muže milovala a byla jeho nejdůvěrnějším rádčem.
125

Královně a králi se již pod dvou letech narodil syn Jindřich mladší, zvaný pak Hynek.

Královna byla česká šlechtična. Byla ženou vzdělanou, moudrou a měla všeobecný rozhled. Vyznačovala se svou energickou povahou. Měla politické schopnosti a byla na jejich prosazování dostatečně sebevědomá, popřípadě mohla svého muže na jednáních zastoupit.¹²⁶ Když svého manžela nezastupovala, byla vždy jeho reprezentativní polovičkou.

Kromě záležitostí vlády byla poslušná svému muži i v rodinném životě. Jako křesťanka husitského vyznání se snažila věnovat svému muži a svým dětem, jak vlastním, tak nevlastním.

Pocházela ze Slezska a byla katoličkou. Nevíme jistě, zda po svatbě přešla k husitství, ale víme, že s manželem vystupovala jako pár, který reprezentuje husitskou víru.

Johana se zajímala o mariánský kult a od svého manžela dostala roku 1465 modlitby, které měly mariánskou tematiku.¹²⁷ Jak již víme, díky Husovým kázáním v Betlémě, kde jako příklad vzorové ženy Hus často užíval Pannu Marii, husitství se kult Panny Marie nikdy neprotivil.

---

¹²³ STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940, s. 160.

¹²⁴ První manželkou Jiříka byla Kunka ze Štamberka (†1448). Byla to žena dobrá, pomáhala druhým a přijímala pod obojí. Více: CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nakladem Sokolice, 1915. str. 106.

¹²⁵ STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940, s. 181.

¹²⁶ STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940, s. 178.

¹²⁷ STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940, s. 179.

Důležitým datem se stal 8. květen roku 1428, kdy byla Johana korunována novou královnou. Dva dny předtím složila Johana s Jiříkem onu nešťastnou přísahu o poslušnosti papeži a potírání herezí, mezi něž se řadilo i husitství.¹²⁸

Pravda ale byla taková, že královna, její manžel a její děti byli vždy v srdci husité a za tuto víru by obětovali koruny i život. Královna byla věrnou křesťankou, která dbala slov Jana Rokycany. Chodila za ním do Týnské kaple, kde naslouchala Rokycanovým kázáním. Proto tento čin byla prohlašována za kacírku.¹²⁹

Roku 1459 královna jako naslouchající křesťanka pomohla potřebným, když podpořila městský špitál v Chrudimi.¹³⁰

Královna bohužel nežila životem plným štěstí. Od roku 1456, kdy se jí narodila poslední dcera Ludmila, nemohla počít již žádného potomka. Někteří lidé královnu neměli rádi, protože ráda nosila krásné šaty a byla v jejich mínění příliš veselé povahy. Tito lidé ji osočovali ze smilstva a to královnu velice trápilo. Pravdou je, že královna byla svému muži věrná a za její pozdější neplodnost mohl její špatný zdravotní stav.¹³¹

Johana svého manžela milovala a podporovala jeho politické cíle. Jiřík z Poděbrad se snažil o obnovu národního království českého. V církevních záležitostech podporoval husitství a jeho vize znovunavrácení se k Písmu a obhajoval přijímání pod obojí.

Královna Johanka zemřela 12. listopadu roku 1475 na Mělníce jako ctnostná žena¹³², která vždy stála po boku svého manžela, starala se o své děti a byla vzornou křesťankou.

---

¹²⁸ STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940, s. 180.

¹²⁹ STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940, s. 180.

¹³⁰ STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940, s. 181.

¹³¹ STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940, s. 183-184.

¹³² STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940, s. 185.

4. Role ženy

Nejpodstatnější kapitola odkazující přímo k tématu práce. Na dalších stranách je uveden popis rolí ženy, které mají ukázat na konkrétních příkladech jaká byla žena české reformace.

Názor na ženu má dvě podoby. Praměti hříchu biblická Eva nebo matka Boží Panna Marie. Když je žena chápána jako hříšná Eva, snaží se ji muž ponechat stranou církevnímu životu. Při chápání ženy jako Panny Marie je žena čistou panenskou bytostí.¹³³

4.1. Žena jako panna

Husitství vyzdvihuje ideál dívky. Ideální dívka byla panna, která žila podle Písma. I přesto, že panenství je pro husity ctnost, nezakládají řeholnictví.

Jan Hus rozmýšlel nad člověkem, a tedy i nad ženou od narození do smrti. Ve svých kázáních mluví Hus o ženách jako pannách, manželkách a zmiňuje i služky. Do konce roku 1408 posílá neznámému panenskému sdružení list a píseň o nešpoře svatých panen a napomíná, aby milovaly Boha a nepoddaly se hříchu.¹³⁴

Ženou se zabývá ve svém traktátu O poznání cesty pravé ke spasení, který literatura zná jako traktát Dcerka.¹³⁵ Traktát je strukturovaný, má deset kapitol. Začíná sebezpoznaním ženy, která je obrazem Božím, proto by si měla sebe vážit. Toto uvědomění ji dovede k poznání Boha, kterého má milovat. Právě proto se žena nemá nechat poskvřnit žádným hříchem a namísto něho konat pokání. Žena smí být veselou, ale svou vnitřní veselostí, která plyne z její čisté a mravní duše.¹³⁶

---

¹³³ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. s. 13.

¹³⁴ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha : Kalich, 1947, s. 26.

¹³⁵ HUS, Jan. *Dcerka : o poznání cesty pravé k spasení* [upravil František Žilka]. Druhé vydání. Praha : Kalich. 1995. 80-7017-864-7.

¹³⁶ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha : Kalich, 1947, s. 26.

V tomto traktátu ženu pojímá jako pannu, která se zasvětila Ježíši a Bohu a vybrala si cestu služby v církvi.

Podle Mistra Husa není nad čistější stav, než je panenství a panictví.¹³⁷

Hus se celkově zabývá panenstvím ženy hlouběji. Panenský stav je podle Mistra Husa totiž stav dvojitý. Platí tu dualismus těla a duše. Panna se podle Husa může více ponořit do studia Písma a lépe pochopit jeho podstatu. Panenství jako takové může ženě pomoci k ovládnutí svého těla, zbavuje ženu starostí a ulehčuje svazku manželskému.¹³⁸

Některé dívky ale nejsou přesvědčeny o hodnotě tohoto stavu a tak by jim nevadilo o něj přijít. Tyto dívky mají rodiče, kteří je v tomto stavu uchovávají. To se ale Husovi zdá nepřijatelné, protože nedobrovolné panenství ztrácí na své hodnotě. Lepší je podle něj manželka, která si hledí svého jednoho muže, než panna, která pobíhá od jednoho muže k druhému. Více se ženě a muži věnuje Jan Hus ve svém spise o manželství.¹³⁹

4.2. Žena jako manželka

„Dobré manželství je základ lidské společnosti a v ní základ života českého národa.“¹⁴⁰

Ideální žena v husitství byla manželka, která ctí svého manžela.

Mistr Jan Hus napsal svazek o manželství. Manželství viděl jako důležitý závazek dvou lidí, který nese plody v podobě dětí.¹⁴¹ Na rozdíl od dnešní doby, Hus chápal manželství jako

---

¹³⁷ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 17.

¹³⁸ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 96.

¹³⁹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 17.

¹⁴⁰ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 102.

¹⁴¹ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 96.

něco, co nemůže rozdělit žádná světská moc, jako svazek trvajících do smrti.

Protože manželský svazek je posvěcený Bohem, Kristem jehož zastupuje církev. Je to svazek, který má vést k porozumění mezi lidmi, léčí lidské slabosti tak, že se nemění v hříchy a rodí další generace.¹⁴²

Ve vztahu ženy vůči manželovi, ukazoval již Konrád Wauldhauser na práci mužů, kterou vykonávají, aby svým ženám zajistili spokojený život.¹⁴³ Takové zlo vidí i Hus v ženě, která se vdá za muže, není mu oporou, nedělá domácí práce a její muž ji živí jako by byla jeho potomkem.

Manželství vidí jako dobrovolné odevzdání se jeden druhému, které může rozdělit pouze smrt. Klíč k spokojenému manželství vidí v pokoře vůči Bohu a poslouchání božích zákonů, kterými se mají manželé řídit.

Největším požehnáním může být pro ženu dobrý manžel, spokojené manželství a narození dobrých dětí. Potom už může člověk najít větší štěstí jen v království nebeském.¹⁴⁴ Manželství ženy a muže má být příkladem pro děti.¹⁴⁵

Jan Hus kázal o manželství jako o nerozlučitelném, posvátném svazku muže a ženy. Manželství lze rozvést. Důvodem může být cizoložství muže, ale je tu i druhá možnost, že žena v manželském svazku s hříšníkem zůstane.¹⁴⁶

Muž má milovat svou ženu pro její povahu, řádně vedený život, nikoliv pouze tělesně. Pak to není dobré manželství.

Manželství může být poskvrněné i ze strany ženy a to tehdy, když si žena volí muže podle vzhledu, nikoliv proto,

---

¹⁴² CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 17.

¹⁴³ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 96.

¹⁴⁴ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 101.

¹⁴⁵ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 63.

¹⁴⁶ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 18.

aby žena založila rodinu.¹⁴⁷ Jak je vidět, Hus viděl manželství jako sňatek za účelem plození a výchovy dětí.

Setkáváme se tu ale s jevem, který přetrval do dnešní doby. Žena jako svobodná vdova. Je to žena, která se vdala pouze za účelem stát se vdovou¹⁴⁸ a být tak svobodnou, aby mohla žít z majetku, který jí zbyl po smrti jejího muže. Žena se tak stává částečně finančně nezávislou.

Dnes se tyto ženy vdávají za mnohem starší muže, aby po jejich brzké smrti zdědily majetek a mohly žít pohodlným způsobem života. Tento trend je společný ženě husitské i ženě dnešní.

A jaké je to šťastné a spokojené manželství? Takové, ve kterém žena svého muže miluje pro jeho moudrost, statečnost, jako otce svých dětí a není pro ni žádného pohlednějšího.¹⁴⁹

4.3. Žena jako matka

Husitský ideál matky je žena, která vychovává své děti v Boží pravdě. Je chápána jako základ lidské společnosti. Tato žena zakládá se svým mužem rodinu, počne s manželem děti, které později vychovávají. Když se jim výchova povede a děti vyrostou v slušné křesťany, matka naplní svůj úkol. Tímto činem jde příkladem ostatním lidem, tím tvoří kus společnosti a společnost tvoří národ.

Jan Hus ve svých kázáních ale i ženu jako matku za určitých podmínek kritizuje. Bylo zvykem, že žena, která porodí syna, dostává od svého manžela darem šaty. Některé ženy jsou ale marnivé, šaty jednou obléknou a pak je prodají například Židům.¹⁵⁰ To se Husovi nelíbí, žena by si měla daru vážít. Takové matky často své špatné zvyky v chování přenášejí

---

¹⁴⁷ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 18.

¹⁴⁸ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 18.

¹⁴⁹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 18.

¹⁵⁰ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 18.

na své dcery, kdy je parádí na oko, dávají jim šaty a šperky, aby se líbily mužům a ještě jim domlouvají, aby se k mužům chovaly vřele.¹⁵¹

To je podle Husa nepřijatelné a špatné. Krásná dívka je čistá panna, která se snaží, aby se líbila především Bohu. Takovou dceru by měla matka vychovat.

Na dokreslení představy o tom, jak vypadala role ženy jako poctivé a milující matky uvádím několik příkladů.

První je vnímání ženy v Jednotě bratrské. Tady byla žena převážně chápána jako matka rodu, která dává vznik novým generacím, které budou vychovány k úctě a lásce k Bohu.

Druhým příkladem je matka, tak jak ji chápal Havel Žalanský. Ten ukazuje matku jako osobu nejbližší především dětem a zabývá se vztahem matky a potomka.

Třetím a posledním příkladem je matka jak ji popisuje Jan Amos Komenský. Komenský byl učitel, který vypracoval dílo o výchově. Základem je pro něj tedy žena jako matka, která se snaží pečlivě a zbožně vychovat své dítě.

Protože další text je věnován pojetí matky v Jednotě bratrské, je níže vysvětlen ve zkratce vznik a učení Jednoty.

Jednota bratrská je hnutí pobožných bratří, které vzniklo z bratří, kteří vycházejí z myšlenek Petra Chelčického. Chelčický není kněz, ale znal se s Husem a přejímá jeho myšlenky. Směr Petra Chelčického není ani radikální jako Táborité, ani umírněný jako Rokycany, i když k těm má nepochybně blíže než k Táboritům.

Podstatou je čistá víra a následování zvěsti přinesené Ježíšem Kristem, které přináší Kristus v kázání na hoře. Bratří uznávají dvě svátosti, stejně jako Táborité, je jimi křest a večeře Páně. Odlišnost Bratří spočívá v jejich odmítnutí násilí a válek, i když pro křesťanské cíle.¹⁵²

---

¹⁵¹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 18-19.

¹⁵² HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.18-19.

Křesťanství i sám Kristus byl mírumilovnou osobou a proto se příslušníci Jednoty drží jeho vzoru.

Mezi Bratří patřil sestřenec Jana Rokycany Řehoř¹⁵³. Protože byla Jednota považována za sektářské hnutí, byl král Jiřík z Poděbrad nucen ji stíhat v rámci svého slibu, který dal papeži. Stíhal i Řehoře¹⁵⁴, který byl s několika dalšími mučen a vězněn.

Protože si Jednota zakládala na svém morálním životě, stanovila si pravidla kázně a řádu¹⁵⁵. Například kněží se mají starat o lidskou duši, aby byla spasena. Kněží i ostatní příslušníci mají žít v tzv. evangelické chudobě a sami si mají vydělávat na chléb.¹⁵⁶ Chce-li příslušník Bratří činit smysluplné povolání, měl by se stát rolníkem.¹⁵⁷

Kněží Jednoty odmítli jmenování a pověřování do svého úřadu Římem a stanovili si vlastní kněžský řád. Vyvolili devět mužů a ti se stali kněžími.¹⁵⁸

Tímto krokem se Jednota osamostatnila od katolické církve a začala vedle ní fungovat podle vlastních zásad jako samostatná církev. Avšak takto Jednota potvrdila svůj status sekty a kacířské hnutí a byla často pronásledována, především králem Jiříkem z Poděbrad.

4.3.1. Matka v Jednotě bratrské

Mateřství je v Jednotě bratrské chápáno jako požehnání a spasení ženy.¹⁵⁹ Je-li žena věřící, je mateřství nejen požehnáním pro ni, ale i pro jejího muže a také pro potomky.

---

¹⁵³ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.19-20.

¹⁵⁴ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.21.

¹⁵⁵ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.21.

¹⁵⁶ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.21.

¹⁵⁷ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.19.

¹⁵⁸ HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913, s.22.

¹⁵⁹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941. s. 8.

Žena jako matka je chápána v Jednotě bratrské v širším slova smyslu. Žena je matka svých dětí, ale je také matkou, opatrovnici a dohlížejíci ženou nad čeledí¹⁶⁰, kterou vychovává k správným mravům.

Biskup Jednoty bratrské Jan Augusta říká, že je-li žena dobrou paní a povine-li děti, je to pro muže největší požehnání, má být za ni rád, být na ni laskavý a opatrovat ji.¹⁶¹

Jednota bratrská si ženy jako rodičky vážila natolik, že lékař Jednoty bratrské Mikuláš-Belha-Klaudián napsal roku 1519 Příručku pro těhotné ženy a pomocnice při porodu. Je to kniha gynekologického lékařství s odbornými ilustracemi.¹⁶²

Jednota si také váží matky jako ženy, jenž svým dětem předává víru a lásku k Jednotě bratrské. Tady je žena chápána jako pramatka rodu¹⁶³, která odkazuje lásku k Jednotě dalším generacím, za což si ji Jednota a její členové váží.

Například paní Johanka Krajířová z Krajku je nazývána ochránkyní Jednoty za to, že svou víru a lásku k Jednotě předala svému bratrovi Konrádu z Krajku a svému synu Adamu z Krajku. Sama Johanka byla v prostředí Jednoty vychována, protože její rod Krajířů byl nakloněn Jednotě po několik generací.¹⁶⁴

Další významnou ženou, která podporovala Jednotu, byla paní Johanka z Liblic, manželka Viléma z Pernštejna. Tím se rod Pernštejnů dostává blíže k učení Jednoty. Pernštejnové nejsou jediným významným rodem, který byl součástí Jednoty. Asi nejvýznamnější rod, který Jednotu podporoval, byl rod Žerotínů, a opět díky ženě paní Libuši z Lomnice, která byla ženou Bedřicha z Žerotína. Nejvíce byl Jednotou ovlivněn vnuk paní Libuše, a to slavný Karel Starší ze Žerotína.¹⁶⁵

---

¹⁶⁰ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941. s. 9.

¹⁶¹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941. s. 9.

¹⁶² CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941. s. 9.

¹⁶³ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941. s. 10.

¹⁶⁴ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941. s. 10.

¹⁶⁵ Srovnej KNOZ, Tomáš. *Karel starší ze Žerotína. Don Quijote v labyrintu světa*. Praha : Vyšehrad, 2008. 365 s.

Žerotínský rod však nemá ale jen jednu pramáti paní Libuši, ale také matku Ladislava Velena ze Žerotína paní Kunku z Boskovic. Sama byla pravnučkou významných členů Jednoty Ladislava z Boskovic a Marty, která je Jednotou označována za další pramáti.¹⁶⁶

Z příkladů je vidět, že žena v Jednotě bratrské je významnou osobou.

Pro ilustraci uvádím napomenutí paní Kunky z Boskovic vlastního synu Ladislavu Velenu z Žerotína. Napomenutí dostává, když jako dvanáctiletý chlapec odchází na zkušenou do Vídně. Kunka z Boskovic mu vštěpuje, aby nezapomínal na svou víru, měl v srdci Boha, nedal se svézt na scestí a vzdoroval pokušení neřestí. Když toto vykoná, dá mu Bůh požehnání. Ale nejen jemu, ale i paní Kunce jakožto jeho matce, která ho dobře vychovala.¹⁶⁷

Tímto se dostávám k zásadám bratrské výchovy. Žena má své děti učit víře v Boha, pilnosti ke studiu, poslušnosti vůči rodičům a starším či vzdělanějším lidem, mravnosti, skromnosti a střídmosti.

4.3.2. Matka v díle Havla Žalanského

Již před Janem Amosem Komenským žil kazatel Havel Žalanský z Žalan(+1621). Tento muž byl kazatelem v Kutné Hoře a Praze. Byl to kněz, který kázal pod obojí.¹⁶⁸

Pro utvoření obrazu ženy v české reformaci je důležitý jeho spis *O ctných manželkách těhotných a rodičkách křesťanských (1615)*. V tomto spise píše například o tom, jak je důležité, aby žena sama kojila své dítě. Důvodem je, aby si k němu utvořila bližší vztah, stejně jako dítě k matce¹⁶⁹ Je tedy předchůdcem velmi moderní myšlenky, která se uplatňuje i

---

¹⁶⁶ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941. s. 10.

¹⁶⁷ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941. s. 10-11.

¹⁶⁸ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v jednotě bratrské*. Praha: Kalich, 1942, s. 226nn.

¹⁶⁹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941. s. 12.

v dnešní době. Naopak, některé ženy chápaly kojení jako přílišný tělesný kontakt a tedy hřích. Dětem kojení odpíraly.¹⁷⁰ Nezapomíná se zmínit, že děti jsou poklad a matka se o ně musí starat, protože nikdo to nezvládne lépe.¹⁷¹ Stejně jako mnozí další, vidí úkol ženy v tom, aby žena povila potomka, ale za to si žena zaslouží patřičnou úctu, stejně jako za to, že své dítě poctivě vychová.

Opět jako v Jednotě je žena chápána jako matka života a čin rození dětí je chápán jako prostředek spásy pro ženu.¹⁷²

4.3.3. Jan Amos Komenský a matka

Jan Amos Komenský také vidí podstatu ženy v mateřství avšak to nevidí jako jediný její úkol.

Důležité je, aby byla matka také vzdělaná. Když je vzdělaná sama, může vzdělávat své děti.¹⁷³ Například děvčata může učit čtení a psaní, domácí práce, aby byly děti matce nápomocny. Komenský jde hlouběji a mluví o dívčích školách, kde by děvčata své vzdělání rozvíjela spolu s dobrým chováním. O dívčích školách se Komenský zmiňuje ve své didaktice.¹⁷⁴

Tento postoj k ženě je velmi významný. Již dříve byly ženy ceněny za mateřství, ale Komenský si všímá i potřeby ženy vzdělávat se. To je velmi důležité.

Komenský ještě dodává, že nezná důvod, proč by měl být muž vzdělaný a žena by měla být od poznání odstrkována. Žena se může učit jazykům a moudrosti.¹⁷⁵

Vrátím-li se zpět k ženě jako matce, nesmím opomenout Komenského spis, vychovatelskou knížku *Informatorium školy mateřské*.¹⁷⁶

---

¹⁷⁰ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 14.

¹⁷¹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941. s. 13.

¹⁷² CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941. s. 13.

¹⁷³ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941. s. 13.

¹⁷⁴ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941. s. 13.

¹⁷⁵ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941. s. 14.

¹⁷⁶ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941. s. 14.

Informatorium¹⁷⁷ je návod, ve kterém Komenský popisuje co by mělo dítě umět a jak by ho to matka měla učit. Je to strukturovaný přehled o tom, jak vzdělávat dítko od těch nejmenších až po větší děti. Vzdělání a výchova jsou tu popisovány do nejmenších detailů. Žena je tu líčena jako věřící matka, která je svým dětem i čeládce příkladem.¹⁷⁸

Příkladem ženy žijící v době reformace byla Komenského matka Anna z Komny. Byla měšťankou z Uherského Brodu a měla čtyři děti. Byla Komenskému vychovatelkou a ráda mu zpívala náboženské písně. Když zemřela, ujala se výchovy Komenského další žena teta Zuzana, se kterou Komenský vyrůstal ve Strážnici.

Komenský byl vychováván ženami, které byly očividně chytré, věřily Bohu a důsledně Komenského vychovaly a vzdělaly. Proto jim a Jednotě také vzdává Komenský holt v jeho posledním spise Kšaft umírající matky Jednoty Bratrské, kde sám Komenský předává dál své duchovní učení svým dětem.¹⁷⁹

4.4. Žena jako křesťanka

Žena-křesťanka, jejíž předobraz je Panna Marie, ctnostná světice, která by pokračovala v odkazu biblické Evy. Ze světic si ženy mohly brát příklad z svaté Ludmily, Mlady nebo Anežky České.¹⁸⁰

Jan Hus stejně jako Konrád Waldhauser nebo Jan Milíč z Kroměříže ve svých kázáních upozorňují ženy na jejich chování a vzhled. Žena se má zdržet vlastností jako je pýcha či marnivost, žena má znát míru materialismu, neprovazovat tance, které by byly vyzývavé, nepodřít se pokušení nebo se nenechat oblékat v drahá roucha. Žena-křesťanka dbající Boha

---

¹⁷⁷ KOMENSKÝ, Jan Amos. *Informatorium školy mateřské*. Druhé vydání. Praha 1 : Nakladatelství Academia, 2007. 132 s. ISBN 978-80-200-1451-1.

¹⁷⁸ KOMENSKÝ, Jan Amos. *Informatorium školy mateřské*. Druhé vydání. Praha 1 : Nakladatelství Academia, 2007, s. 68.

¹⁷⁹ Více: ŘÍČAN, Rudolf. *Jan Amos Komenský : muž víry, lásky a naděje*. První vydání. Praha : Kalich, 1970.

¹⁸⁰ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 14.

by měla milovat své bližní, vzhlížet k Bohu, žít v duchovní čistotě a prokazovat milosrdenství ve svých skutcích a aktivně se podílet na církevním životě.¹⁸¹

Žena jako aktivní křesťanka se projevuje v české reformaci, zvláště v husitství a také v Jednotě bratrské. Tento fakt plyne z doložených pramenů, které ukazují, že nejedna žena byla posluchačkou Mistra Jana Husa.

I ženy si uvědomovaly hříšnost svatokupectví a bouřily se proti tomuto zločinu. Takové ženy chtěly pomáhat chudým a nemocným. Sic si nechávaly jistý obnos pro sebe, aby měly z čeho žít, jejich mysl byla plná hodnot křesťanských. Byly milosrdné, čisté a dobrovolně pomáhaly.¹⁸²

Jak v husitství, i v katolictví byl jistý druh ženy. Žena, která byla ve svém srdci dobrá, odevzdaná víře, panna nebo paní snažící se žít podle přikázání a pomáhat chudým nebo nemocným. Žena bohabojná a milosrdná.

Někdy byla žena jako křesťanka zneužívána. Svou vírou sloužila kněžím k demagogickým účelům.¹⁸³

4.5. Žena jako bekyně

Role bekyně je specifická. Označení bekyně je používáno jako označení středověké ženy-laiky, která nebyla jeptiška, ale žila řeholním způsobem života. Obecná charakteristika by mohla znít takto.

Označení bekyně vzniklo v 13. století v Nizozemí a v Německu. Je to označení pro ženu, nebo také několik žen, které se nazývají sbor bekyň.¹⁸⁴

Je to žena, která není jeptiškou a nežije v klášteře. Zároveň se zajímá o teologii a touží po prohloubení znalostí

---

¹⁸¹ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 96.

¹⁸² BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 24.

¹⁸³ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 152.

¹⁸⁴ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 28.

v otázkách víry. Tyto ženy se modlí, čtou náboženské texty a zpívají náboženské písně. Jsou dobrovolně chudé a pomáhají potřebným.¹⁸⁵

Bekyně v době české reformace. Byly to ženy, které žily v dřevěných domcích, většinou v Praze. Po vzniku Betlémské kaple se snažily bydlet poblíž.¹⁸⁶ Tyto instituce-domky poloklášterního rázu¹⁸⁷ byly chudé, bylo v nich pouze to nejpotřebnější.

Nejprve se stavěly poblíž soukromých kaplí, poté poblíž chrámů a jak již bylo řečeno, když byl postaven Betlém a ještě před tím Milíčův Jerusalemský, poblíž těchto institucí.

Bekyní mohla být žena, nejlépe panna, která byla mravní, žila spořádaným křesťanským životem a živě se zajímala o teoretickou i praktickou teologii. Byla ochotna dávat a pomáhat. S tím souvisí životní poslání bekyně, které je především sociálního rázu.

Ta nejenže pomáhala v chrámu, ale pomáhala chudým a nemocným. Například osamocným ženám, vdovám nebo starým a nepotřebným služkám. Bekyně učily dívky, ošetřovaly nemocné, ujímaly se pohozených dětí.¹⁸⁸ Jako znak bekyně bychom mohli uvést její oděv, který se skládá z prostého roucha, temné, zvláště šedé barvy.¹⁸⁹

Existuje ale i jiný pohled na bekyně, který je nestaví do takto příznivého světla. Tento pohled je třeba uvést, protože doplňuje obraz o ženě v České reformaci.

Některé zlé jazyky říkají o ženě bekyni, o jejím životě, že není zase až tak mravní jak se zdá, nebo dokonce že je to

---

¹⁸⁵ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 25.

¹⁸⁶ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 25.

¹⁸⁷ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. s. 14.

¹⁸⁸ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 121.

¹⁸⁹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 25.

pouze zástěrka pro jinak nemravný a zhýralý život, který se tyto ženy snaží skrývat.¹⁹⁰

O nemravných bekyních píše sv. Antonín Florentský ve svém díle *Abeceda o zlých ženách*.¹⁹¹

Více o bekyních píše Tomek v *Dějepis města Prahy* díl IX.¹⁹²

4.6. Žena jako bojovnice a mučednice

V době husitských válek se objevuje nový fenomén ženy jako bojovnice za svatou, očištěnou církev. Ženy bojují za víru jako vyznavačky Písma, apoštolky, hrdinky v bojích¹⁹³ nebo starající se o bojující muže, kteří šíří Písmo nebo se stávají mučednicemi. Ženy matky a manželky jsou každý den zatíženy poplatky. Jsou to poplatky za odpustky. Ženy rozumově vědí, že je to špatné, že tak církev zneužívá jejich finanční situaci.¹⁹⁴

Síla ženy se ukazovala nejen intelektuálně ale i fyzicky. Pomáhaly zajišťovat válečné potřeby, stavěly opevnění a staraly se o raněné muže.¹⁹⁵ Byly tu i bojovnice, které se naučily šermířství a bojovaly po boku svých mužů v bitvách.¹⁹⁶ Například roku 1420 v bitvě u Sudoměřic.¹⁹⁷ Tyto ženy bojovaly a umíraly za svou víru.

---

¹⁹⁰ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 25.

¹⁹¹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. s. 15.

¹⁹² Více: TOMEK, Wácslaw Wladivoj. *Dějepis města Prahy*. Praze : W komissí u Františka Řiwnáče, 1855-1901.

¹⁹³ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 97.

¹⁹⁴ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. s. 21.

¹⁹⁵ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 173.

¹⁹⁶ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 99.

¹⁹⁷ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 175.

4.7. Žena vzdělaná

Tímto novým postojem si ženy vysluhují nový postoj od mužů a jiné chování. Ženy přijímají oltářní svátosti a zpívají písně v kostelech. Smějí číst bibli, dotazovat se, a tak se učit milovat Písmo a šířit myšlenky Kristovi. Některé ženy píší vlastní modlitby, písně nebo traktáty.¹⁹⁸

V době husitské začínají být ženy vychované, ale především vzdělané. Ženy si mohou rozšiřovat obzory a zvláště v učení Písma jsou motivovány a podporovány.

Příklad ženy, která byla vzdělaná, je žena pocházející z větve radikálních husitů. Jsou to táborité, jejich žena umí často číst a psát. Když je potřeba vezme do ruky i zbraň.

Dalším příkladem jsou princezny nebo císařovny.¹⁹⁹ Jmenovitě královna Žofie, královna Johanka z Rožmberka a další.

4.8. Žena a právo (majetkové)

Husitství ovlivnilo i právní pohled na ženu. Žena je chápána jako stvoření s větší možností svobody. Mění se právo rodinné, manželské, majetkové, kšaftovní a dědické.²⁰⁰ Žena, která svobodně nabývá statků, ať sama nebo vedle manžela, může zejména bez rozpaků, není-li vázána zvláštními podmínkami, činiti pořizování o svém majetku.²⁰¹

Majetkem ale nemusí být pouze stavba, finance nebo služebnictvo. Ženy měly nemalé bohatství i v knihách, které v době husitské byly vázány a přepisovány, z čehož plyne jejich hodnota. V literatuře vznikají různé žánry a své místo tu mají knihy zbožné, například bible.²⁰²

---

¹⁹⁸ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 99.

¹⁹⁹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 14.

²⁰⁰ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 102.

²⁰¹ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 102.

²⁰² BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 102.

Například v Jednotě bratrské,²⁰³ starší, zkušená žena mohla být bratřími ustanovena jako dozor nad mladšími, méně zkušenými sestrami. Její práce spočívala v pomoci skutkem nebo dobrým slovem. Měla to být žena obětavá, dobrotivá a dbát příkázání lásky a pomoci bližnímu svému.²⁰⁴

4.8.1. Akce žen, rok 1421, 1434:

Roku 1421 se ženy a panny žijící v Praze vzbouřily.²⁰⁵ Ženy totiž většinou vystupují společně, a tak bohužel neznáme konkrétní jména²⁰⁶ ale to nijak nepodmiňuje hodnotu jejich činu. Ženy se obrátily na radní pány s výtkou proti Táboritským kněžům, že se v Praze ujali kostelů a šíří podivnosti. Podstatou této zprávy ale není to, proč se ženy bouří, ale že se bouří a dokonce si troufají jít na radnici, tedy na úřední, oficiální místo.

Tento krok byl velmi odvážný a muže rozčílil. Muži si nechtěli takové jednání nechat líbit a tak ženám přikázali, aby se rozdělily na manželky a ženy, které ve svazku manželském nejsou. Ženy ale udržely svou pospolitost.

Tato akce žen ale nebyla první ani poslední, nýbrž se začaly opakovat. Další akce je z roku 1434²⁰⁷. Akt žen nebyl stížností, ale prosbou. Ženy si vyprosily mládence, jenž měl být popraven. Tento muž byl vyprošen ženou, která ho pojala za manžela a zaručila se za něj. Zaručila se za jeho další život, který měl být správný podle Kristova zákona.²⁰⁸

---

²⁰³ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v jednotě bratrské*. Praha: Kalich, 1942, s. 201nn

²⁰⁴ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 102-103.

²⁰⁵ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 98. (Ženy, které se vzbouřily nebyly konkretizovány jmény.)

²⁰⁶ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 107.

²⁰⁷ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 99.

²⁰⁸ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 99.

4.9. Žena jako nástroj hříchu

Žena jako nástroj sladkého hříchu. Žena jako zdroj veškeré zkaženosti, proto se objevovaly žaloby. Konkrétně byly ženy chápány jako pyšné, marnivé, zlostné, nestydaté, se sklony k nevěře a smilstvu. Poslední dva hříchy plynuly z tolik rozšířených nevěstinců. Nevěstinců nebylo málo, obchod byl produktivní a nevěstky žádané. Což klade protiklad k žalobníkům.

V době, kdy v Betlémské kapli kázal náš nejvýznamnější reformátor Mistr Hus i dříve v době Jana Milíče z Kroměříže vyrůstaly v Praze nevěstince jako houby po dešti.

Docházeli sem záletní manželé, kteří tu uspokojovali své hříšné choutky.²⁰⁹

Na obranu žen, které v těchto domech pracovaly, musíme uvést, že kdyby nebyla poptávka, nevzrůstala by nabídka. Jak říkal Jan Hus, muž se nemá ženou nechat svést a má ji respektovat jako bližního svého.²¹⁰

Zásadní je pohled na měřítko hříchu u Jana Husa. Hus je v této problematice neskutečně pokrokový. Mluví o dvojitém měřítku pro hřích muže a pro hřích ženy.²¹¹ Přitom pravdu vidí v tom, že hřích je hřích ať se jedná o jakékoliv lidské pohlaví. Muž hřeší stejně jako žena a stejně tak je to špatné. Opakem je dobrá, mravní žena. Ta má být chválou povzbuzována ve svém chování. Žena, která přemůže zlobu ďáblůvu, má být dávana za příklad pro své ctnosti.²¹²

Další pravdou je i to, že obraz o ženě se tímto chováním posunul jiným směrem. Byl to směr, který urážel ženy mravné a slušné.²¹³

---

²⁰⁹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 16.

²¹⁰ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915. str. 63.

²¹¹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 19.

²¹² CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 20.

²¹³ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 9.

4.10. Žena jako příslušnice radikálních Táboritů

Táborité jsou větví husitů. Myšlenku husitství více radikalizují. Věří v Písmo a zavrhují zvrácený svět, očekávají parusii, nebo-li příchod Kristův na zem. Jeho příchod bude znamenat konec nepřátelům a věrní budou s Kristem budovat království nebeské, kde budou poklidně žít vyvolení, tedy ti, kteří věřili v Písmo a ctili Kristův zákon. Táborité stejně jako husité věří v mravnost a snaží se ji v co nejširší míře dodržet.

Tábority a husity spojuje rovnost, kterou přiřazují ženě. Ženu vnímají jako schopnou k radám, které od ní poslušají.²¹⁴ Na rozdíl od křižáckých vojsk, která plenila a mstila se jak na ženách, pobíjela starce a děti, husité si ženy váží a projevují ohled.²¹⁵ Husitství v sobě nese stopy ženské emancipace.

Táboritské ženy se vzdělávaly v Písmu natolik dobře, že dostaly i své místo v bohoslužbě a dokonce zpívaly na mších. Naprostým vyústěním emancipace žen byla možnost, aby samy posvěcovaly chléb a víno, tělo a krev Kristovu.²¹⁶

Z této doby je doložena husitská žena, autorka husitského traktátu. Tato žena čerpala z výtahů a citátů svatých otců.²¹⁷ Tento fakt dokazuje, jak byla žena v této době vzdělaná.

---

²¹⁴ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 98.

²¹⁵ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 98.

²¹⁶ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 99.

²¹⁷ BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940. s. 99.

Závěr

Některé vlastnosti ženě zůstaly dodnes. Žena vždy chtěla být krásná. Ještě před dobou emancipace měla žena jediný důvod-muže. Žena se chtěla mužům líbit, a proto se snažila ošálit přírodu, která jí dala jak přednosti, tak nedokonalosti.

Například žena s rovnými vlasy touží po vlasech plných kudrlin. Dnešní žena, má-li husté obočí, nechá si je vytrhávat do určitého tvaru. V době reformace ženy tuto metodu také používaly. Vytrhávaly si vlasy nad čelem, aby opticky zvětšily pohled na své čelo. ²¹⁸

A co na to říkal Mistr Jan Hus? Ve svých kázáních pro ženy, které pronášel v Betlémské kapli, se snažil ženy přesvědčit o tom, že co příroda nadělila, to dala ženě správně. To, že je žena nevzhledná podle Husa ničemu nevadí. Tato žena nedostala do vínku příliš krásy, aby nebyla pokoušena hříchem a mohla se tak zachovat pro Boha. Naopak žena, která je krásná, by se neměla svou krásou chlubit, a to ze stejného důvodu jako ošklivá žena je ošklivá. Proto, aby se zachovala Bohu a nebyla pokoušena hříšným chováním. ²¹⁹

---

²¹⁸ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 16.

²¹⁹ CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947, s. 16.

Použitá literatura

- BARTOŠ, František Michálek. *České dějiny II./6. Čechy v době Husově (1378-1415)*. Praha : Jan Laichter, 1947.
- BARTOŠ, František Michálek. *České dějiny II./7. Husitská revoluce. 1. Doba Žižkova 1415-1426*. Praha : Nakladatelství Československé akademie věd, 1965.
- BARTOŠ, František Michálek. *České dějiny II./8. Husitská revoluce. 2. Vláda bratrstev a její pád 1426-1437*. Praha : Academia, 1966.
- BEDNAŘÍKOVÁ-TURNWALDOVÁ, R. *Česká žena v dějinách národa*. Praha : Novina, 1940.
- BŘEZINA, Karel. *Stručné dějiny českého království*. První vydání. Třebíč : AKCENT s.r.o., 1996.
- CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Evangelické matky*. Praha: Kalich, 1941.
- CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Posluchačky v kapli Betlémské*. První vydání. Praha: Kalich, 1947.
- CÍSAŘOVÁ-KOLÁŘOVÁ, Anna. *Žena v hnutí husitském*. První vydání. Praha : nákladem Sokolice, 1915.
- FLAJŠHAN, Václav. *Hus: jeho dílo a život*. Praha : František Bačkovský, 1905.
- HREJSA, Ferdinand. *Česká reformace*. Praha : nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1913.
- HUS, Jan. *Knížky o svatokupectví*. První vydání. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1954.
- HUS, Jan. *Dcerka : o poznání cesty pravé k spasení* [upravil František Žilka]. Druhé vydání. Praha : Kalich. 1995. 80-7017-864-7.
- CHALOUPECKÝ, Václav. *Arnošt z Pardubic první arcibiskup český*. Praha: Nákladem společnosti přátel starožitností, s.d.
- KAŇÁK, Miloslav. *Milíč z Kroměříže*. Praha : Ústřední církevní nakladatelství, 1975.
- KEJŘ, Jiří. *Husův proces*. První vydání. Vyšehrad. 2000. ISBN 80-7021-387-6.
- KNOZ, Tomáš. *Karel starší ze Žerotína. Don Quijote v labyrintu světa*. Praha : Vyšehrad, 2008.

- KOPIČKOVÁ, Božena. *Eliška Přemyslovna : královna česká*. 2. vydání. Praha : Vyšehrad, 2008. 978-80-7021-915-7.
- KRCHŇÁK, Alois. *Čechové na basilejském sněmu*. 2. doplněné vydání. Svitavy : Trinitas, 1997.
- KYBAL, Vlastimil. *M. Jan Hus : život a učení. Díl 2, učení*. Praha : Jan Laichter, 1923-1931.
- KYBAL, Vlastimil. *M. Matěj z Janova. Jeho život, spisy a učení*. Brno. L. Marek, 2000, 2. vydání. (reprint 1. vydání z r. 1905).
- LÁŠEK, Jan Blahoslav(ed.). *Jan Hus mezi epochami, národy a konfesemi*. Praha: Česká křesťanská akademie - Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy, 1995.
- LOSKOT, František. *Konrád Waldhauser, řeholní kanovník sv. Augustina, předchůdce Mistra Jana Husa*. Praha : Dyk a Ryba, 1909.
- MOLNÁR, Amedeo. *Slovem obnovená [ČTENÍ O REFORMACI]*. První vydání. Praha : Kalich, 1977.
- NOVOTNÝ, Václav. *Mistr Jan Hus. Praha. Národní Jednota Severočeská*, 1905.
- PEKAŘ, Josef. *Žižka a jeho doba*. Praha : Odeon, 1992. 1191 s. ISBN 80-207-0385-3.
- REBAN Karel. *Eliška Přemyslovna*. Praha : Svaz československých katolických žen a dívek v Čechách, 1930.
- ŘÍČAN, Rudolf. *Jan Amos Komenský : muž víry, lásky a naděje*. První vydání. Praha : Kalich, 1970.
- SPĚVÁČEK, Jiří. *Karel IV. Život a dílo (1316-1378)*. 2. vydání. Praha : Nakladatelství Svoboda, 1980.
- STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Praha: nakladatelství Jos. R. Vilímek, 1940.
- ŠMAHEL, František. *Basilejská kompaktáta : příběh deseti listin*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2012.
- ŠTÍTNÝ ZE ŠTÍTNÉHO, Tomáš. *Knížky sestery o obecných věcech křesťanských*. Praha : Pražská univerzita, 1852.

Obraz ženy v české reformaci

Women's Picture in Czech Reformation

Jaroslava Krumplová

Summary

The purpose of the work is present woman in the czech reformation and show the era, in which she lived. It was great king's time, the most important is emperor and king Charles IV. and king Jiřík z Poděbrad. King was a person, which kept the reins of power. King has control over the secular power and he helped to keep the reins of religious power.

Church has power and influence. Her riches is growing, but with riches grows taste. Church falls into sin. Charles IV. as the protector of church sees this bad things and he invites first reformers to the Prague. The first man in the row is Konrád Waudlhauer, next men are Jan Milíč z Kroměříže, Matěj z Janova, Tomáš Štítný ze Štítného and the situation culminates thoughts and death Mistr Jan Hus.

It might seem ,that men have all power. But only seems. There are women, which are strong and are close to men, they have influence to the men and they support a men. For example queen Johana, Jiřík' z Poděbrad wife.

Woman is not only puppet, she is human being. This women, this human has part of her's right's. She can study andy bring actions. She has roles. She is virgin, wife, mother and widow. The most important role is christian, black arches, Hussite warrior, martyr.

The work is trying to give information of this roles. How to look to the women. The work working with literature resources and thanks to them, the work try to give complete and true picture about women in the czech reformation.

Literature resources is enough. There are resources about czech reformation, czech reformers, women of the czech reformation and their roles.

This work is written with respect to czech reformation, to the thought's of the czech reformers, to administration of strong women, which stand by men's side in good and bad times.